

Věty vztažné

SPOJOVACÍ VÝRAZY

Vztažná zájmena

- **qui, quae, quod** (většinou)
- může být *quis, quod* pokud věta vztažná samostatně zastupuje některý nominální člen VH (v ČJ často „ten, kdo“, „to, co“)
Pereat quis nescit amare „Ať zhyne ten, kdo neumí milovat.“
- **qualis** „jaký“, **quantus** „jak veliký“, **quotus** „kolikátý“

Neurčitě vztažná zájmena

- **quisquis, quidquid** „kdokoli“, „cokoli“; „každý, kdo“
- **quicumque, quaecumque, quodcumque** „kterýkoli“
- většinou s **indikativem**, pokud nejsou nějaké speciální důvody ke konjunktivu (stačí význam sám o sobě, konjunktiv není nutný)

Vztažná a neurčitě vztažná příslovce (N I §§ 90–94)

- **quot** „kolik“, **quotcumque** „jakkoli mnoho“, **ubi** „kde“, **ubicumque** „kdekoli“, **unde** „odkud“, **quo** „kam“, **qua** „kudy“, **quam** „jak“, **quotiens** „kolikrát“

VÝRAZY VE VH

- opěrná demonstrativa typu *hic, is, iste, ille, talis, ibi, tum, hoc modo* apod., ale nemusí být žádné

TYPY VĚT S QUI, QVAE, QUOD

Věty s *qui, quae, quod* mohou mít dva významy, které se neprojevují ve formální podobě věty. Jedná se o tzv. věty restriktivní a nerestriktivní:

- věty **restriktivní**: pomocí věty vztažné se vybírá určitá skupina z většího počtu prvků:
„Kluci, kteří mají bílé ponožky, půjdou se mnou.“
(Celkem je tam 20 kluků, pouze 3 mají bílé ponožky a ti musí jít).
- věty **nerestriktivní** (vysvětlovací): věta vztažná jen doplňuje informaci, nevybírá ze skupiny:
„Potom vystoupil prezident, který je hlavou našeho státu.“
(Nemáme víc prezidentů, z nichž jeden je hlava státu a ostatní ne).

ZPŮSOBY

Indikativ

- **indikativ**: nemusí podléhat způsobové závislosti, tj. i v závislosti na výrazu z konjunktivní věty nebo polovětné konstrukce (ak. + inf. a spol.) může zůstat uchován a nemusí se měnit na konjunktiv.
- indikativ vždy ve větách typu *qua prudentia es; quae est tua prudentia* „jak už jsi moudrý“, které jsou bez uvozujícího výrazu ve VH a jsou vsuvkou

Konjunktiv

Konjunktiv ve větách, které jsou ekvivalenty příslovečných vět

- ve větách, které jsou ekvivalentem příslovečných vět, zejména účelových, účinkových, důvodových (zde se často objevuje *quippe, ut, utpote*), podmínkových, přípustkových, adversativních (odporovacích, „kdežto“)
- konjunktiv podle druhu příslušné VV, obecně podle souslednosti časů (většinou)
- časté jsou tzv. „**určovací druhové**“ (N §§ 401–404), které lze zařadit mezi věty účinkové.
  - ve VH bývají výrazy typu *nemo est, qui; quis est qui, non desunt qui; quis est, qui?; sunt, qui* apod.
  - ve VH mohou být výrazy *talis, is, eiusmodi* apod.
  - pokud je záporná VH i VV, může se objevit spojka *quin*: *nemo est qui non = nemo est quin* „není nikdo, kdo by ne“
  - v češtině se často objevuje kondicionál, v latině konjunktiv podle **souslednosti časů**
  - zvláště ve větách uvozených výrazy typu *sunt qui* se může objevit i indikativ, je zde významový rozdíl: **konjunktiv zařazuje do skupiny a definuje, vyjadřuje předpoklad, kdežto indikativ popisuje konkrétní skutečnost**
    - Jsou tací, kteří na všechno nadávají (konjunktiv, definice skupiny)
    - To jsou ti, kteří na všechno nadávají (indikativ, mluvím o konkrétní skupině)
  - podobně fungují věty po *aptus, dignus, idoneus* (přechod k větám účelovým)

Ostatní typy konjunktivů

- konjunktiv, který se objevuje ve VH (např. **potenciální**), zejména ve větách typu *quod sciam* „pokud vím“ nebo *quod meminerim* „pokud si vzpomínám“, ale *quantum scio*
- konjunktiv cizího mínění („prý“)
- konjunktiv získaný díky způsobové závislosti. Jak bylo řečeno výše, ve větách vztažných může, ale nemusí, zůstat zachován indikativ.

ZVLÁŠTNOSTI VĚT VZTAŽNÝCH

- vztažné zájmeno může odkazovat na informace v předcházející větě („a ten“, „a to“ atd.), používá se často:
  - Quicquid fieri potest, quasi futurum cogitemus. Quod facere te moneo.* (Sen., *Ep.*, 24, 15)
  - Domnívejme se, že se stane to, co se může stát. A to chci, abys dělal.
- prolepe vztažného zájmena (předjímá výraz ve VH, která následuje až po VV):
  - Quos ferro trucidare oportebat, eos nondum voce vulnero.*
  - Které bylo třeba zabít, tak těch se zatím nedotýkám ani slovem.
- nominální výraz se přesune do VV a vypadne z VH (Peňáz, s. 36)
- ve větě vedlejší se opakuje jméno z VH, ke kterému se VV vztahuje (Peňáz, s. 36)
- vztažné zájmeno se z vztažné věty přesune do polovětné konstrukce (ak. + inf. a spol.), která je závislá na VV vztažné a má tvar, jaký vyžaduje polovětná konstrukce
- stejným způsobem se přesune nejen do polovětné konstrukce, ale i do další VV, která je závislá na VV vztažné (viz Peňáz, s. 36)
- atrakce opěrného demonstrativa, které se přizpůsobí vztažnému zájmenu, ačkoliv by ve VH mělo mít jiný pád:
  - Istum quem quaeris, ego sum* (tj. *Is, quem quaeris, ego sum*)
- vzácně i atrakce vztažného zájmena k demonstrativu

Haec in his quibus (tj. *quos*) *dixi libris pervulgata sunt.*

- hromadění vztažných zájmen:

Magna est vis conscientiae quam qui negligent se ipsi indicabunt.

POUŽITÁ LITERATURA

GHISELLI, Alfredo - Concialini, Gabriela. *Il nuovo libro di latino - vol. I. Teoria.* V ristampa. Bari : Laterza, 2002. 550 s. ISBN 88-421-0322-5.

NOVOTNÝ, František. *Základní latinská mluvnice.* Vyd. 2., v H & H 1. Jinočany : H & H, 1992. 297 s. ISBN 80-85467-91-7.

PEŇÁZ, Petr – URBANOVÁ, Daniela. *Syntax latinského souvětí* [nevydaný pracovní text].

TRAINA, Alfonso - Bertotti, Tullio. *Sintassi normativa della lingua latina : teoria.* 2. ed. Bologna : Cappelli Editore, 1993. 519 s. ISBN 88-379-0717-6.